

Motion

1982/83: 913

Lars Werner m. fl.

Vapenfri tjänst

När en ny lag om vapenfri tjänst antogs 1978 skedde det efter långvarig kritik mot den lag som fram till dess hade gällt. Den nya lagen innebar förbättringar på många punkter, men samtidigt tog regeringen i sin proposition avstånd från några viktiga förslag som framförts i betänkandet av 1973 års vapenfriutredning – Rätten till vapenfri tjänst (SOU 1977: 7).

Det gällde införandet av "övervägt bruk av vapen" i första paragrafen, en viktig formulering som innebär att den som söker vapenfri tjänst väl kan tänka sig att till självförsvar bruka våld men nekar att göra det i planerade former. Ordet "övervägt" togs inte med i lagen.

Det gällde också andra paragrafens bestämmelser om tjänstgöringen, där föredragande statsråd drev igenom formuleringen "tjänst i verksamhet, som är betydelsefull för samhället under beredskap och krig". Det var en försåtlig formulering, vars syfte måste uppfattas som ett försök att till varje pris knyta de vapenfria till totalförsvaret, och till och med det militära försvaret, vilket ju skulle undvikas genom de nya tjänstgöringsmöjligheterna.

Sanktionsformen fängelse för totalvägran bibehölls, både i utredningens förslag och i lagen. Vpk gick som enda parti emot detta med motiveringen att breddade möjligheter till tjänstgöring inom civila samhällsfunktioner och ett generöst prövningsförfarande skulle nedbringa antalet totalvägrare till så låg nivå, att en villkorlig dom med bötesstraff istället för fängelse borde vara tillräckligt.

Beträffande prövningsförfarandet ansåg vpk det vara en akt av rättvisa mot alla dem som gör vanlig värnplikt att de som nekar sådan tjänst ställer upp på att låta sin sak prövas. Det behöver enligt vpk:s mening inte uppfattas som en diskriminerande eller kränkande procedur. Men detta beror naturligtvis på vilket sätt och under vilka former som prövningen genomförs.

Den nuvarande vapenfrilagen har gällt i snart fem år. Det är dags för en utvärdering och bedömning av vilka effekter den har haft. Ny kritik, speciellt mot prövningsförfarandet, har framförts. Det har påpekats att prövningsdokumentet är en öppen handling och att därigenom viktiga personliga uppgifter blir tillgängliga för i princip alla myndigheter och enskilda. Frågor till den vapenfrie sökanden om skälen till hans ansökan, religiösa, etiska osv., har uppfattats som åsiktsregistrering. Utredarens till- eller avstyrkande av ansökan har också ansetts strida mot de intentioner som lagen 1978 avsåg.

Vpk anser att det finns fog för en uppföljning av vapenfrilagstiftningen på här nämnda och andra punkter. Fängelsestraffet för vapenvägran är fortfarande enligt vpk:s mening inte något som en rättsstat bör tillämpa.

Mot bakgrund av det framförda yrkas

att riksdagen hos regeringen hemställer om en utvärdering och översyn av vapenfrilagen.

Stockholm den 21 januari 1983

LARS WERNER (vpk)

KARIN NORDLANDER (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

EVA HJELMSTRÖM (vpk)

C.-H. HERMANSSON (vpk)

BERTIL MÅBRINK (vpk)

OSWALD SÖDERQVIST (vpk)